

K227 Flekkefjord Sentrum

Beliggenhet

Flekkefjord ligger innerst i Lafjorden. Kulturmiljøet omfatter sentrumsområdet, og er plassert på halvøya vest for broforbindelsen.

Nasjonale interesser

Kulturmiljøet er av nasjonal interesse på grunn av byens arkitekturhistorie, samt næringshistoriske rolle som sjøfartsby med skipsbyggerindustri og handel med Holland.

Flekkefjord har kunnskaps- og opplevelsesverdier gjennom stedets organiske bymønstre og godt bevarte trehusmiljø fra 1700- og 1800-tallet, som forteller om byens utvikling og historie som sjøfartsby og ladested.

Beskrivelse

På 1500-tallet utviklet Flekkefjord seg som utskipingshavn for tømmerekspert til Holland, og stedet fikk status som ladested under Kristiansand i 1660.

På 1700-tallet ble Flekkefjord den viktigste eksporthavnen for sild på Sørlandet. Samtidig begynte hollenderne å hente gråstein til sine diker, brygger og gater. Befolkningstallet økte jevnt utover århundret, blant annet av håndverkere fra regionene rundt, som bygde hus og små verksteder bak handelshusene langs elva. Ved siden av skipsfart og skipsbygging, var sildefiske og garverivirksomhet de viktigste næringsveiene for byen på 1800-tallet.

Flekkefjord er omgitt av vann på tre kanter og en bratt fjellside på den fjerde. Byen er selvgrodd, men er likevel strukturert og inndelt i kvartaler. Mange av gatene er trange og klart bygget for hest og kjerretransport. Kulturmiljøet domineres av empirestilen, og har i likhet med andre Sørlandsbyer blitt hvitmalt i senere tid.

Bygningstiljøet Hollenderbyen utgjør en betydelig del av Flekkefjord sentrum, og er en viktig del av byen arkitekturhistorie. Bydelen vokste frem på 1600- og 1700-tallet da handelen med Holland blomstret. Opprinnelig var hovedadkomsten til bydelen fra sjøen. Nærmest elva lå kjøpmennenes sjøboder, mens våningshusene lå ut mot gata. Lengre inn holdt kjøpmenn og håndverkere til.

Bebyggelsen i Hollenderbyen består i dag hovedsakelig av bygninger fra 1700- og 1800-tallet. Gatestrukturen er i liten grad endret og bydelen preges av trange gater og godt bevarte småhus, med innslag av noen få bevarte sjøboder.

Faglige råd for forvaltningen av NB!-området

Generelle råd

De etterfølgende faglige rådene skal bidra til å ivareta kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i forvaltningen av kulturmiljøer i NB!-registeret. Verneverdiene forutsettes ivarettatt av kommunen i deres plan- og byggesaksbehandling. Dette gjelder både hensyn til viktige enkeltbygg, kulturminner, grøntområder og kulturlag innenfor kulturmiljøet samt landskapsrelaterte og strukturelle sammenhenger.

Landskapsnivå

- Utbygging og utfylling av sjø- og havneområder som visuelt og funksjonelt skiller den historiske byen fra sjøen skal unngås.
- Elveløpet med sidearealer og elvestryk skal bevares.
- Gateløp som er åpne mot sjøen skal ikke lukkes igjen.

- Innenfor området skal eksisterende stedegen vegetasjon ivaretas.
- Tak skal vurderes som del av byens taklandskap og behandles som en del av tiltakets samlede arkitektoniske uttrykk. Ved eventuelle nybygg og ombygginger skal tekniske anlegg, som heisoppbygg og ventilasjonsanlegg m.m., integreres i den arkitektoniske utformingen.
- Ethvert tiltak innenfor kulturmiljøet skal ha gode visuelle kvaliteter både i seg selv, i forhold til tiltakets funksjon, og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering.

Kulturmiljønivå

- Ved brann eller annen uopprettelig skade bør ny bebyggelse gjenoppbygges som rekonstruksjoner på dokumentert grunnlag.
- I tilstøtende randområder skal nye tiltak ikke redusere opplevelses- eller bruksverdien knyttet til det historiske bymiljøet.
- Utfylling av tomtearealer anses som uheldig tiltak som svekker lesbarheten og opplevelsen av det historiske bebyggelsesmønsteret.
- I området skal historiske bygningshøyder og gesimshøyder være førende for eventuelle nybygg. Den historiske bebyggelsens karakteristiske volum med skala og proporsjoner, samt plassering av bygninger skal videreføres ved nye tiltak.
- Eksisterende bebyggelsesmønster skal opprettholdes.
- Gater og smug skal ikke bygges igjen da dette vil forringe området historiske karakter og lesbarhet.
- Bebyggelsesmønsteret, torgene, og gatestrukturen er en viktig del av områdets historie og skal bevares og videreføres.

Objektnivå

- Ved brann eller annen uopprettelig skade bør bygninger gjenoppbygges som rekonstruksjon på dokumentert grunnlag.
- Ved vedlikehold og utbedring skal kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til de historiske byggenes detaljer bevares, derav material- og fargebruk, dør- og vindusutforming og øvrige bygningsdetaljer. Originale bygningsdeler skal bevares, dersom disse er tapt skal de rekonstrueres etter historiske forbilder.
- Riving av trehus skal unngås.
- Stedegen byggeskikk og håndverkstradisjon skal opprettholdes og videreføres ved eventuelle nye tiltak, herunder endringer, til-, på- og nybygg. Ved eventuell oppføring av tilbygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse og underordnes denne.
- Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken.
- Den historiske fargepaletten skal videreføres, eventuelt tilbakeføres på dokumentert grunnlag.
- Fortetting/nybygg innenfor området frarådes.

Elementnivå

- Eksisterende gatebelegg, gatemøblering og elementer som er karakteristiske for området skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Nytt gatebelegg, gatemøblering og elementer som innføres i området skal utformes i henhold til historisk forbilde som samsvarer med områdets stedegne karakter.
- Tekniske innretninger, herunder også skilt og reklame, skal gis en diskret utforming og ha en plassering, materialbruk og fargevalg som harmonerer med områdets karakter.
- Eksisterende logoer og skilt av kulturhistorisk betydning skal sikres. Nye skilt skal utformes med utgangspunkt i områdets historie.
- Hageareal og verdifulle trær skal bevares.